

ЧОВОИЛ ИЛИШАЕВА
ДЖОВОИЛЬ ИЛИШАЕВА

ӘЗ ДҮЛ ОМӘРӘНИҢО ГОФҢО
СЛОВА ИДУЩИЕ ОТ СЕРДЦА

**Човонил Илишаева
Джовониль Илишаева**

**ӘЗ ДҮЛ ОМӘРӘНИҢО КОФҢО
СЛОВА ИДУЩИЕ ОТ СЕРДЦА**

*Әз Човонил духтар Тагај а хуба арзуһоровоз!
Чаваһир Хагај гызындан хош арзулары илә!*

Човоһил Илишаева

*Һүрмәтлүә хундакорһо! Мәрә воисдәни
ја чәнд коф аз хушда нүвүсүм.*

Мә Човоһил
Илишаева (Худадатова)
11 декабр 1950-сал ә
Гырмазы Гәсәбә
(Краснаја Слобода) ән
Гүбә ә Азербайжан әз
дәдәј бирәм.

Бу хубо рузһо,
кәјфә рузһо, ә әрк
бәбәрәвоз әдәмбүрүм
кәлә бирә.

Бәбәјмә ә Гүбә ә
Райкомтуфаг кор
сохдәнбу. Ревизор бу,
тукуһорә ривиз сохдәнбу, ә Гырмазы Гәсәбә кор
сохдәнбу, ә кәнһој Гүбәш рафдәнбу.

Бәбәј мә Худадатов Тәгәј 1915 сал әз дәдәј
бири. 1966 сал әз һилом рафди. Дәдәј мәрә хостәнки
5 һәјил бу бәбәј мәрә. Дәдәј ән һәјилһо мәнүһо
бирәбу. Дәдәј мә ә сәр пәнч һәјил рафдәбу. Чәтинә
салһо бу у вәхт, дәһ сал бәбәј мә әз дәдәј мә кәлә бу.

Дәдәј мә чофокәшә сәдигә зәни, әз 13-салајилә
чофә кәшири, ә колхуз кор сохди. Хушәһој онгур
вәчири, әри солдатһо чуруб нә әлчәк бофди, ә әртил
холинчәи кор сохди, әз һәјили холинчә бофди.

Бэбэј мэ мэнуһо бирэнки һофт һэјиликэ иму бирим. Сэдигэ дэдэј мэ, чофој дуваздаһ һэјилэ кэшири.

Иму эз бэбэ јэтим мундэнки эн чуклә һэјил дэһ мэхэ бу.

1966 сал мэ һаштүмүн класса варастэбүрүм, эдэмбүрүм э Боку э хундэи рафдэ.

Нижэт мэ бу эри хундэ.

Јэ руз пишо эз рафдэјмэ э хундэји, бэбэј мэ э кэнт рафд. – “Јэ кори мэрэ, варасум бијом,” – куфти. Тукурэ мијост ривиз сохдэ, рафт дијэ нэ вокошт э хунэ.

Бэбэј мэ һич рушват нэ вэкүрди. Эри эн у күшдүт бэбэј имурэ. Хундэјимэ э јос чаруст, си руз вој зэрүм.

Кэлэји һэјил дэдэј мэ мэ бүрүм. Мэрэ дэшэндүт э туку эри кор сохдэ. Руз кор сохдум, шэв э школә рафдум, 9-10-11 класса хундум.

Һэвдэхсэла бирэнки хостут мэрэ, 10-11 класса э хунэј гэбилэ хундум. Сэ һэјил бисто мэрэ. Бэгдэ э битэв кифлэтовоз э Боку рафдим.

Шэш һэјилэ кэлэ сохдим. Чэтиниһош бисто имурэ. Э 1992 сал э Исроил оморим, э шэхэр Ор-Акива.

СЛОВА ИДУЩИЕ ОТ СЕРДЦА

Нувистагорной Чәһм Исроил. Члены Союза Писателей гор.евреев Израиля. 1 ряд – Дон Ихиллов, Джовоиль Илишаева, Батсион Абрамова, Фрида Юсуфова, Павел Ильясов. 2 ряд – Хайват Ихав, Вагиф Алиев, Эльдар Гуришумов, Соломон Юханов, Соломон Абрамов, Зарбоиль Бабиев, Абрамов Исог. 2015 г.

Горско-еврейская поэзия многогранна, она отличается своей душевной искренностью и певучестью. Именно это удалось почувствовать в стихах и поэмах Джовоиль Илишаевой. Джовоиль – искусница, стены ее квартиры украшены – гобеленами, вышивками и аппликациями из бисера.

Джовоиль или Жанна как ее называют подруги, интересная собеседница. Судьба этой симпатичной женщины мало чем отличается от судьбы других соплеменниц родившихся в Красной Слободе города Кубы Азербайджанской ССР. Она,

как и многие женщины Слободы, воспитана в горско-еврейской традиции и культуре. Главное для Джовоиль – семейные ценности, воспитание детей и создание комфорта спутнику жизни. Она хорошая хозяйка и прекрасная мать.

Родилась Джовоиль 11 декабря 1950 года в Красной Слободе. Её родители вырастили и воспитали двенадцать детей. Отец Хагай работал ревизором в Кубинском райпромторге, а мама Истир, была хранительницей домашнего очага. Джовоиль как и все дети в семье училась хорошо.

Она мечтала поехать в Баку и выучиться на бухгалтера, но ее мечте не суждено было исполниться. Счастливую и веселую девушку, омрачила трагическая смерть отца. В многодетной семье, где отец семейства был единственным кормильцем – его гибель стала потрясением. Эти события непростого периода жизни, девушка описала в поэме посвященной светлой памяти отца – «Әри бәбәј мә»:

Ә сәр дузи поисти тә, ә буз тәпик рафти тә.

Ә дас залум домунди тә, һа ноһоги рафти тә.

Ә сәр дузи варафти тә, худорәш јәзуги нәјомо ә тә.

Планы и мечты девушки разрушились, она как одна из старших детей должна была помочь семье. Спустя некоторое время родственники устроили девушку продавщицей в поселковый магазин. Джовоиль продолжала свою учебу в вечерней школе. Проработав два года, ее выдают замуж за слободского юношу Илишаева со странным двойным именем Йосифа-Победа. Он родился 8мая

1945 г. и родители в честь дня Победы – назвали его так необычно.

В конце 1960 г. супруги Илишаевы из Красной Слободы с тремя детьми переселяются в Баку – столицу Азербайджана. Купив однокомнатную квартирку, они поселяются в центре города, где компактно проживают горские евреи. А когда в семье рождаются ещё трое детей, они получают пятикомнатную квартиру в многоэтажном доме района Новые Ахмедлы. Йосиф работает на заводе, а его супруга заботится о детях.

В 1992 году семья Илишаевых репатрируется, с детьми в Израиль, младшей их дочери в ту пору исполнилось два с половиной года. В Израиле семья поселилась в городе Ор-Акиве. Как и все новоприбывшие они посещали ульпан – изучали иврит со старшими детьми.

Джовоиль работала помощницей повара, а потом на военном заводе, а муж на заводе “Плассон”. Так семья Илишаевых начала свою жизнь в Израиле – на земле обетованной. С тех пор прошло много времени. Дети выросли, выучились, у каждого из них своя семья, дети. Стены гостинного зала Илишаевых, вешены фотографиями детей и внуков. Супруги давно на пенсии.

Джовоиль Илишаева в свободное время пишет рассказы и стихи. В рукописной тетрадке поэтессы все ее творения, она выражает свои чувства в стихах, пишет напутствие детям. Когда Джовоиль декламирует свои стихи на родном языке, ее лицо преображается, в ней как бы просыпается актриса.

Все строки ее стихов имеют свою огранку и звучание, они будто уносят нас в те далёкие времена нашего детства и юношества, в цветущие сады, бескрайние просторы нашей бывшей родины.

Она порой философствует, размышляя о главной цели – жизни человека. Например, в стихотворении «Әји һилом амбари зобунә дүлһо», она говорит:

*Ә и һилом абмари зобунә дүлһо,
Уһо ләззәт вәжүрдә әз тәлһә кофһо,
Ә и һилом јә хуби мундә әз инсонһо,
Тәмизә нум зијоди әри данустәкорһо.*

В творчестве горско-еврейской поэтессы переплетаются три культуры, она пишет на родном языке – джуури, на русском и азербайджанском.

В поэтических строчках её стихов тоска по родным местам, по юношеским годам. В них воспоминания о жизни в Кубе – Красной Слободе. В стихе «Ә дүл добуһо мәтләбһо», она пишет:

*Вәтән һ,әјилимә Гүбә
Әз јор нивәдәшәнүм түрә.
Һ,әзизә вәтәнмә Гүбә,
Шәһәр һ,әјилимә Гүбә.*

Наши писатели и поэты, являются единственными «носителями» горско-еврейского языка. Одна из них Джовоиль Илишаева.

Пожелаем ей творческих успехов и здоровья.

Автор статьи – Хана Рафаэль

Човонил Илишаева

Ә ДҮЛ ДӘБУҢО МӘТЛӘБҢО

Ә ДҮЛ ДӘБУҢО МӘТЛӘБҢО

Вәтән һ,әјилимә Гүбә, әз јор нивәдәшәнүм түрә.
Һәзизә вәтәнмә Гүбә, шәһәр һ,әјилимә Гүбә.

Бу чоһилә рузһо, хубә рузһо, нә дәрд бу, нә фикир,
Рузһо руз бә руз әдәмбу рафдә әз чоһили.

Һич фикир нә дорәм кирошдә рузһорә,
Шәһәр һ,әјилимә Гүбә.

Чәтиниһорәш кирошдәм, һүмүр кирошдә-кирошдә
Дәрд амбар бири, һәзијәтә рузһош бири.

Бәгдә вәтән мә Боку бисто, хубә рузһо, таза рузһо
бисто. Сәр күрдим әри зиһистә, әз чәтиниһо
кирошдим, балаһорә кәлә сохдим.

Ә хубә рузһош оморум – хунәш бисто, чикәш бисто,
Оммо әри зиһистә имкон нә бисто,
Һилом хәрәбә бисто.

Зиһистә нә һишдүт имурә. Чәтиниһорә кирошдум.
Әри һәсонтә рузһо дир бисторум, әз тү дујмиш нә
бисторум, рачә шәһәрмә Боку.

Ә һ,әрәј кәләһо гәриши офто. У хубә шәһәр хәрәбә
бисто, нәһишдүт зиһистә – хәлгә чәтини бисто.
У хубә рузһо әриму һәјф бисто.

Әри вирихдә тәһ,әди бисто,
Хәлг сүркүн бисто әз чикәј хушдә,
Әз хубә вәтән хушдә.

Әз кәләтәһому әз һ,әјилилә шинирәјм и кофһорә:
“Имисал инчојим – салигә ә хори бәбәһо!”.

Һәчи куфтири әвәл кәләтәһо.
Нум Јоршоләјимә күрдә-күрдә әзи һ,илом рафди уһо.

Һич вәхт ә әгүл иму нијомо, мијојм мирасим ә хори
бәбәһо, гисмәт имбошим ә Јоршоләјим.

Виниш ки, ә чү һ,әсонтирәвоз сүркүн бисторим,
оморим ә хори бәбәһо, ә Јоршоләјим.

Коми ки, ә дүл кәләтәһо дәбири и миродһо.
Гисмәт чүтам зә кә дәшәндкә и хәлгә ә хори бәбәһо.

ВЭТЭН Һ,ЭЖИЛИМЭ ГҮБЭ

Эз дэдэј бирэм, чүм вокундэм,
Э и Һилом оморэм, э сэринэ новојтү
Кэлэ бирэм, чон Гүбэ.

Эз сохдэ возиһо шор бирэм чон Гүбэ,
Һэјилэ рузһој мә, әки тү кирошди,
Вэтэн Һэјилимэ, Гүбэ.

Салһо кирошди, э школәш рафдэм,
Э дорһош варафдэм, әз у булэ дорһо
Сиб, бәһәли чирэм.

Э сүртиш варафдэм, э вишоһош рафдэм,
Эз у булэ вишәһо бәгәлү чирэм,
Боглү-богчәлү, Гүбэ.

Возиһош сохдэм, э у үшүглүјә вәрфһој тү
киршәш чәсдэм, әз тү дујмиш нә бирэм,
шәһәр Һэјилимэ, Гүбэ.

Һәминон э зир бәһәрлүјә дорһој тү сәрин бирэм.
Э тәмизә новој тү нәфәс кәширэм,
Шоһдоглүјә Гүбэ.

Э гэд туһо, бәһәлүһо, онгур, шофтолуһо, әлү-әлүчә,
Э гэд булэ јәмишһој тү әдәмбүрүм кәлә бирә,
Эз јор мә ни вадарај, ој Һәзизә Гүбэ.

У Бәнәвшә билог, у зүм-зүмә билогһо, –
Овһошү үшүг дорәнбу у мәнкә хуно,
Шах-шахлүжә овһој Гүбәјмә.

Әз јор ни вәдәшәнүм түрә, у һәјилә рузһој мәрә.
Јә әфсанәји у кирошдә рузһо,
Һәмишә ә дүлмә дә тү, Вәтән һәјилимә, Гүбә.

ӘРИ БӘБӘЈ МӘ

Дәһәм бәбә нә дирә,
Әз һилом дујмиш нә бирә,
Ә хубә рузһо нә расирә,
Һәјилһо әвләнмиш нә бирә.

Ә буз тәпик рафти тү,
Ә сәр кор варафти тү,
Ә фурсат залум офдори тү,
Ә сәр дузи поистә, һә нәһоглә рафти тү.

Ә буз тәпик рафти тү,
Сәһибиш нә бисто түрә.
Худорәш језуги нә омо ә тү,
Нијәт домунд ә дүл тү.

Ә әрк, ә наз бәбәровоз әдәмбирим кәлә бирә.
Зәһмәткәшә дәдәј мә ә һәјилһош әдәмбу дәниширә,
Кор хунәш әдәмбу сохдә, нун тәнүјиш вәкәндә.
Јәболәш нә куфтирәбу: – “вомундәм” гуфтирә.

Вәшәрг-вәшәрг әдәмбирим сохдә,
Әз шори точә бәбәј мә тух бирим.
У дәбу ә кәлә кор һүкмәт – әтукуһо ривизор бу,
Гәләм сүрхи ә дәсу дәбу,
Амбара һүрмәт бу јүрә ә ки хәлгһо.

Кор сохдәнбу – ә сәр дузи вобу,
Кор һәммәрә дуз сохдәнбу,
Мирод хәлгә ә чикә овурдәнбу,
Бәбәј му амбар рәһмәдүлә одоми бу.
Ә пишој хәлгә јә һошир бирим.

Бу имурә бог-богчә, кәлә мәһәлә.
Јә вәһдә хәлгә ов нә бу, имурә бу.
Хәлгә әз мәһәләјму ов бәрдәнбу.

Ә у вәһдә һәммәрә телефон нә бу,
Кәј бисто: истәр шәв, истәр руз,
Гуншиһо һәмишә дирәморәнбу
Ә телефон чәндгәдә үшүрә воист, коф сохдәнбу.
Бәбәј му амбара мисвоһо сохди,
Ә у мисвоһош нә дәниши, һүмүрү кәм бисто.

Ә и һилом абмари зобунә дүлһо,
Уһо ләззәт вәкүрдә әз тәлһә кофһо,
Ә и һилом јә хуби мундә әз инсонһо,
Тәмизә нум зијоди әри данустәкорһо.

Һәчу куфтирәт әвәл бәбәһо:
"Китоб нүвүстәни дәрдлүһо".
Коми ки, ә һилом хуб бирә
Гәдүрмәндә шоһирһо.

Ә бигәдүри офторә дәрд-гәм бирә,
Нәшүкүрлүјәһиломә винирә ә сәр офторә,
Дәрд хүштәрә ә шәјровоз әзбәр сохдә,
Дүл тәмизә инсонһо хубә әз хәрәб сәчмиш сохдә.

ӘРИ Һ,ӘЖИЛҲОҖМӘ

Сүфрәһошму очуг кәрдо,
Бул, јарашүглү кәрдо,
Дүлләһојшму шор кәрдо,
Дүлмәш әз ишму динч кәрдо.

Ишмурә чун соги кәрдо,
Ә һ,әрәшму мәһрибони кәрдо,
Әз ишму мәрә дәрд мәкәрдо,
Ишмурәш дәрди-сәр мәкәрдо.

Һ,әјилһој мә мозолмәнд кәрдо,
Тәвәсәр ә јәки пир-сир кәрдо,
Ә һ,әрәшү дусти кәрдо,
Әз дү-јәки рази кәрдо.

Мәтләбһошмурә Худо вәрәвуно,
Худо ә сәр никә хәјәл кәрдо.
Гәнәт Гүдүшә Борухһу
Ә сәр ишму кәрдо!

МЭТЛЭБ

Мэ шөһир нистүм, оммо војистә
Нүвүсүм эз кирошдә рузһо,
Ә дүл мә дэбу хубә корһо.
Ә дүл мә дэбуһо, домунд ә дүл мә,
Бәбәј мә рафт әз һилом,
Кузәт нә сохумһо кор омо ә сәр мә.
Ә хундәји әдәмбүрүм рафтә,
Гәнәт вәбу мәрә әри хундә.
Гәнәтһо хурд бисто, чорәсүз мундум,
Үшүг дүлмә хүрд бисто,
Бәбәсүз мундум, һилом мә тур бисто.
Тоби бисторум имүдсүз, хәндәј ловһој мә рафт.
Хүрдә лүкәј дорә хуно, хүрд бисто дүл һәили мә.
Әчә бәрджә мәрә рафтүм,
Ә зир јә курундә јүк домундум.
Руз кор сохтум, шәв ә школә хундум.
Һүмүр һәили мә кирошд ә дәрдәвоз, ә гәмәвоз.
Ә дүл мә дэбуһо һәвәс јә хов бисто кирошд.
Паздасала таза һиломә сәр күрдә, томом нә сохдә мәтләбә,
Хундәи мәјә хәјол бисто.

Чавахир Илишаева

**ЈАШАМАҒЫМЫН МӘГСӘДИ
ОЛАН ЕВЛАДЛАРЫМА -
ҺӘСР ЕДИРӘМ**

*Истәрдим һәр заман хөшбәхт оласыз
Севиниб һеј күлән көрүм шад сизи.
Арзуларам һәр вахт ај күл балалар,
Чәтинә салмасын бу һәјат сизи!
Һикмәт Сабир оғлу Бунјатов – “Адсыз шеирләр”*

ГЫЗЫМА ЖАЗМЫШАМ БУ ШЕИРИ

Көзүнүн жашыны төксөндө белә
Сәһвини дүзэлтмәк, чәтиндир сәнә.

Көз жашы дејил јолун,
Ағылла һәрәкәт етмәкдир јолун.

Икинчи сәһвә јол вермәмәк үчүн,
Бөјүјүн сөзүнә еһтијачын вар.

Һәр инсан һәјатда сәһв едә биләр
Чаванын көзү бағлы олур һәрдән.

Һәјатыны, нечә, нәдән, һардан
Башласын, билмир инсан.
Һәјат сәни, һара апарыр? – кедирсән...

Билмирсән, сән дүз кедирсән,
Јада сәһв едирсән буну һеч кәс билмир.

Күнләр, кедә-кедә, јаш өтә-өтә
Сәһвини баша дүшүрсән.

Ондада, кеч олур,
Инди, ағыллы олуб дүз гур һәјатын.

Ејби јохдур, шүкүр танрыја,
Ишдир, кәлиб сәнин башына.

Сэнин јашында, гызлар һәлә көчмәјиб јувасындан,

Тапарсан гисмәтини хошбәхт оларсан.

Сәһвини, дүзәлдиб аилә гуарсан.

Кечән күнләр, кечиб кедәчәк

Сэнин севиндијин күн кәләчәк.

О, күнләр сәнә, әфсанә галачаг,
Бу дүнјада сән тәк дејилсән, сэнин кимиләр чохдур.

Тајыны тапарсан, арзуна чатарсан.

О күнү көрәрсән мәним әзиз балам.

ҮРӘЖИМИН СӨЗҮ

Мән билирәм, لازمсыздыр
 Жазыларым кимә кәрәк.
Үрәкдән чыхан һәр бир кәлмә
 Бу сөзләрим кимә кәрәк.

Көнлүмүн бу атәши
Сөнүб кедер, сакитләшәр.
Ким охујар, ким инанар
Кимләр мәни баша дүшәр.

Кими күләр, кими ағлар
 Үрәјимин, сөзләринә,
Күлә-күлә јазырам мән
 Севинчими, кәдәrimi.

Бу дәфтәрә, јазырам мән
 Долу олан, бу гәлбими
 Јазы илә јазырам мән
 Үрәјимин сөләрини.

Мән кедәрәм јазым галар,
 Үрәјим бош изим галар.
Артығ гочалмышам ағарыб сачым,
 Јохдур тагәтим мәним.
Бу јазылар, мәндән јадикар галар.

ЈАШАМАҒ

Һәјат көзәлдир
Јашамағ көзәл.
Јашадан аллаһдыр
Јашатса әкәр.

Күн кечир өмүрдән
Һә јаваш – јаваш,
Јаш үстә, јаш кәлир
Һә јаваш – јаваш.

Күн бә күн ајрылыр
Мәндән чаванлыг,
Сачларым ағарыр
Һә јаваш – јаваш.

Инсан јаша долдугча
Тез көтүрүр һәр сөзү.
Һәр сөздән инчијир
Ушаглар кими.

Тез тохунур она,
Һәр сөз, һәр кәлмә,
Үрәјинә көтүрүр
Һәр ағыр сөзү.

О КЕЧЭН КҮНЛЭРИН

О кечэн күнлэрин эзабларындан,
Јашамағ истәрәм, көрмәк истәрәм.
Аллаһ, аман версә, әкәр, јашамағыма,
Јаратмағ истәрәм, јазмағ истәрәм.
Мәндә варды күчлү гүввәт,
Охумағ истәрәм, сәвилмәк истәрәм.

Ағрытса ананын инчә бармағы,
Узағдан кәләрсә евлад сорағы,
Ана динч гојмаз кәлиб-кедәни.
Ағрыдар онун бүтүн бәдәни.

Хәјалым кечмишә, учанда һәрдән
Бахыб јад едирәм, кечән күнләрдән.
Учан бир гуш идим – һавада учмуш идим.
Күл кими ачмыш идим, билмәдим ки,
Белә тез саралыб солмуш идим.

ХЭЈАЛ

Ушаглыг иллэрим
Тез-тез кечмэ сэн.
Бир дајан көрүм
Һэлэ дојмамышам
Ојунлардан мэн.
Чох дејил јашым
Ојанмағ истәмирәм
Бу хош күнләрдән,
Ширин-ширин хәјаллардан.
Мәзәли ојунлардан
Ајылмағ истәмирәм
Дәрин јухудајам, мэн.

ФИКИРЛӘРИМ

Гәләми, дәфтәри, гојуб гаршыма,
Лазмаг истәјирәм, анчаг, сөз тапмырам.

Нә јазым, нәдән јазым, һардан јазым билмирәм,
Фикирлә ојаныб хәјалларымла.

Гурујуб галырам санки хәјалдыр
Јаза билмирәм, нәдән?

О, јығылан сөзләрдә сијириб гачыб кедәр
Бу үрәк нә гәдәр сејирли, нә гәдәр сафдыр.

Даш олуб бу гәлбим гурујуб галыб.
Елә бил јухудајам ајылмамышам
Елә бил, кечикирәм, чата билмирәм.

Сачларым ағарыр, һә јаваш - јаваш,
Дејим гочалмышам, чох дејил јашым,
Јашамағ көзәлдир – тәләсмә һәлә.

ШИКАЈЭТ

Јашамағ истәмирәм, бу дүнјада мән
Бәзән хәјалларла, јашајырам мән.
Бәзән үрәјими динләјирәм мән
Данышыр бу үрәк мәнимлә һәрдән.

Бир күн көрүрәмки јохдур тағәтим,
Һалдан һала дүшүр дизләрим мәним.
Бәзән төкүлүр көз јашларым,
Ағламағ олур пешәм, өз өзүмлә нејнијим.

Дејирәм, белә олмаз күчсүз олма сән,
Индидән, салма өзүнү ачиз.
Сән чох күчлүсән, чатар гүввәтин
Сән белә көстәрки, күчлүсән артыг,
Јашамағ көзәлдир, јаша дүнјада.

НАВАЈА БАХЫРАМ

Наваја бахырам сакит бир кечә
Ај чыхыб, тэртәмиз ишыглы бир ај.
Јухум гачыб, јатмырам, дүшүнәрәк,
Сакитчә бахырам, бу көзәл аја.

Ај мәнән, үз дөндәриб, бахмыјыр мәнә сары.
Улдузлара бахырам улдузлар парылдајыр.

Булудлара бахырам, булудлар батыб кедир,
Өз өзүмлә, данышараг дејирәм:
Тәки бүтүн инсанларын үрәји, бу ај кими тәмиз
парлаг олајды.

Шадланырам, ај чыхыб ишыгладыр аләми.
Евләрә ишыг дүшүр һәр комаја,
Һәр евә севинчини кәтирир.

Нәдир мәним күнаһым, үрәјим гана дөнүбдүр.
Нәдир, бу фикирләр, бу әзијјәтләр
Нә үчүн чәкмәлијәм, гәм илә кәдәр
Бәсдир, бу гәдәр јетәр, вермә мәнә әзијјәт.

Ушаглығдан чәтинлијә алышмышам
Дәрдим дәјишән заман, һәјат олар башга аләм,
Һәјат чохдан, кедибдир, чохдан кечикмишәм мән.
Мәндә олан билији, чохдан кизләтмишәм мән.

ШАИР ДЕЈИЛӘМ – ЈАЗМЫШАМ БУНУ

Үрәјимдән чыхан сөзләр, үрәк долу, гәлби ачыг,
Һәр кәси өзү кими үрәји тәмиз билән –
Садәловлү Чаваһир.

Үрәкдә кизләниб, кәдәрли бир гәм,
Үздән күлүмсәнир, чәкилиб кедир.

Күнләр ајлар өтүр, кечир фәсилләр
Доланыр һәјат, јашајир һәјат.

Гочалыр һәјатда бу көзәл дүнја.
Вәрәгләнир күнләр, өтүшүр ајлар.

Јаш үстә, јаш кәлир, гочалыр инсан.
Инсан гочалдыгча, һәр кечән илдән
Бир өмүр кедир.

Үрәјимдә арзуларым гочалыб кедир.
Үрәк кәдәрлидир, үз күлүмсәјир.

Јаныр ичәрдәки, бу үрәк јаныр.
О јанан үрәјимдир, мәним үрәјим.

ВАХТСЫЗ КЕДӘН АТАМА

Вахтсыз кедән атама
Язырам бу шеири мән.
Һеч вахт унудулмајан – атам!
Нә тез көчдүн, бу дүнјадан.

Илләр кечди дәјишиди заман,
Анчаг сән унудулмаз олдун,
Һәрдән көрәндә, тај тушларыны
Гәлбим ичим јаныр ағларам.

Јерини бош көрәндә, ахтарырам – һардасан!?
Нә олајды мәнимдә, атам олајды.
Бу хош күнләри көрәјди -
Бир тач кими бәзәдәрдин айләмизи.

Јашајајдын, јарадајдын,
Нејчүн чәтин күнләри көрүб
Хош күнләрә чатмадын.
Атам мәним, чаным мәним.

Јарымчыг һәјат олду сәнин һәјатын,
Әлли јаша кими јашадын кетдин,
Достларын ичиндән ахтардым сәни,
Чағырдым – "һардасән" – тапмадым сәни.

Јерин бош галды итирдик, сәни,
Дүнја чевирди, дәјишди һәјат,

Итирдик дүнјада һәр шеји,
Мәним дә һәјатым һеч нәјә дөндү.

Ата үзү көрмәмиш көрпәләри
Балаларыны һәсрәт гојуб кетдин
Јахшы инсан олуб дүзлүјүнлә,
Јахшылығын әвәзи өлүм олду сәнә.

Мәним һөрмәтли атам, һәмишә үрәјимдә сән.
Маһнылар охунур аталар үчүн,
Мәнимдә үрәјимә атам дүшүр
Һејифсиләниб ағлајыб сакитләширәм.

АРЗУЛАРЫМ

Мән шаир дежиләм
Дежирәм үрәжим дејәни.
Арзум үрәжимдә галды
Охумағ, һәсрәтилә јашадым.

Талејин мәндән үзү дөндү.
Һәјатым олду башга һәјат
Деди, сән һара, охумағ һара
Һәјатым, алт-уст олду.

Һәјат мәнә дар олду
Үрәжимдә олан һәвәс, хәјал олду.
Охумағ, јаратмағ һәвәси јаныб күл олду,
Үрәжимдә галды.

Атамын јохлугу чох ағыр олду.
Арзуларым пуч олду, күвәнән јерим галмады.
Атамыз, бир даг иди үстүмүздә
Әлими үздүм, һәр шејдән.

Мән һәјата табе олдум
Һәјат мәнә көрә амансыз олду.
Үрәжимдә арзуларым
Бир јуху кими, учуб кетди.

Һәјата, тәзә башламағ истәдим
15 јашында, тәзә күл ачмыш
Чохлу-чохлу арзуларым вар иди.

Бирдэн көзлэмәдијим агыр бир дәрд
Мәни јыхды – мәһв етди, арзуларым хәјала дөндү,
Әлвида охумаг, јазылды алныма.
Јазыны пузмаг олмаз.

Ишләмәк, аиләмизи сахламаг дүшдү үстүмә,
Күндүзләр ишләдим, кечәләр охудум,
Анамыз һәм ана, һәм ата олду
Ушаглар балача – анам евдар гадын.

Мән анамын, илкин гызы, һәр шејә табе олдум.
Чәтинлијә алышмышдым
Һеч билмәдим, чаван өмрүм
Нечә кәлди, нечә кетди.

АНАМА ЖАЗМЫШАМ

Ај ана гурбанын олум!
Ад күнун мубарэк олсун!
100 ил јашајасан 20 ил кими!
Сән бизим гүввәтимиз,
Әлимиз голумузсан, шөһрәтимизсән
Сән бизә һәр шејдән әзизсән – Ана.

Биз сәндән, илһам алырыг,
Һәр күн, сәсини ешидиб
Шадланырам, јашајырам.
Сәсинә сәс вериб гол ганад ачырам
Гуш олуб учурам, чүнки сән бир дәнәсән
Бизә бөјүк бир дајагсан, һәм атасан, һәм ана.

Биз сәнинлә, фәхр едирик.
Һеч кәс сәни әвәз етмәз,
Сәнин јерини тутмаз - аначан
Јашамағ көзәлдир јаша!
Јаша дүнјада - сәвимли анам!

Севин, шад ол, һәр нәвәдән, нәтичәдән
Һәм оғулдан, һәм гыздан.
Аналарын анасы, чаным мәним,
Көзүмүн ишығы, дилимин јарашығы.

Мәһрибан севимли әзиз анам
Биз сәни чох севирик, зәһмәтини итирмәрик,
Сән бизим һәр шејимизсән

Ширин дилли, дастанлар сөjlәjән,
Кечмишин сирләрини билән,
Чохлу-чохлу китаблар охујан,
Нағыллар сојләjән анам мәним.

Јашамағ көзәлдир – 100 јаша!
Сән һәмишә бизә дејәрдин
Ким 100 ил јашамаса тахсыр өзүндәдир.
Сәнин сөзүндүр – 100 ил јаша!

ҺӘЈАТ ГЫСАДЫР, УЗУН ДЕЈИЛ

Һәјат гысадыр, узун дејил.
Вар баша дүшмәјән, инсанлар.
Бурда аталар белә демишләр
Инсан һөрмәт, еһтирам билсә,
Чалышыб өзүнә дост газанса,
О инсан дүнјанын ән хошбәхтидир.

Тәкчә өзүнү дүшүнән инсан,
Өзүнә садиг, дост газана билмәз.
Дүзлүјун јерини, билмәјән һәр кәс,
Дүз сөзә, әјри бахан инсан
Јахшыны писдән сечә билмәз.

Вар дүнјада, пахыл адамлар,
Ики үзлү инсафсыз инсанлар,
Көзләрини бағлыјыб, пислијә әл атарлар
Јахшы инсанлары, көздән саланлар,
Чалышыб, һәјатда јашамағы бачар.

Чалышыб өзүнә, јахшы дост газан.
Јахшылыг ејләјиб јахшы ад газан.
Садиг ол, садиглә јол кет.
Достлуғу итирмәјән мәрд инсанлар
Өзүндән артыг досту севәр.
Һәр бир инсандан, бир ад галар.

Билмирәм мән, бәлкә сәһв едирәм,
Достлуг јахшыдыр һәгигәт олса.

Јахшы доста чан гурбан олса,
Һәр бир инсандан, бир ад галар.
Күчлү олун мәрд балалар.

Јашајын, јарадын севин вәтәни,
Вәтән үчүн дөјүшүн, чанындан кечин.
Күчлү олун, мәрд олун, горујун вәтәни
Јараданын әлиндедир инсан талеји.

ДОСТЛУГ ХАТИРЭСИ

Үрәжинә дүшдүм тәзәдән
Һәсрәтини, чәкдијин гушун
Нәфәсини, сәсини дујмағ
Бәсләдијин гушу јада салмағ,
Тута билмәдијин гушун сәсини ешитмәк,
Ешгин бу имиш сәнин.

Нә олду, дојдунму, назлы јарындан
Сөндүмү үрәжинин, ешг мәһәббәти.
Сөһбәт едиб кечмишләрдән
Јада салдын олуб – кечәни.
Мәктәб вахты, тәләбәлик илләри –
Һәјат гәрибәдир, илләр кечиб.

Елә билдин, итирдијин күл
Бир күн кери дөнәчәк
Севдијин о күнләр гајыдачағ.
Сөнмәсин о тәмиз ешгин сәнин.
Мән лајиг дејиләм о саф ешгинә
О гушу вахтында тута билсәјдин,
Һәсрәтин чәкмәздин чананыны сән.

Биз дост идик, достлуғумуз сөнмәсин.
Кәл јада салмајағ кечән күнләри
Чүнки о күнләр, кәдәрли күнләр
(Гоһум идик бачы гардаш идик)
Гисмәт олмадығ о хош күнләрә,

Көз-көзә кәлмәсәк, әл-әлә вермәсәк
Узагдан салам дејәк, әһвал сорушаг.

Јуз ил јашајасан, ушаглығ достум!
Артыг гочалмышыг, јаша долмушуг,
Сәнин јолун ајры, мәним јолум ајры,
Белә имиш гисмәт, һәр адама
Гисмәт олмур севиб севилмәк.

Тәзәдән севиндим о хош сәсинә,
Сәсинә сәс вердим, тәмиз ешгинә.
Узагда јахынды һарда олсамда,
Сәсинә сәс вериб шад оларам.
Гочалыб өлүмә кетсәмдә белә,
Ушаглығ достуму унутмарам мән.

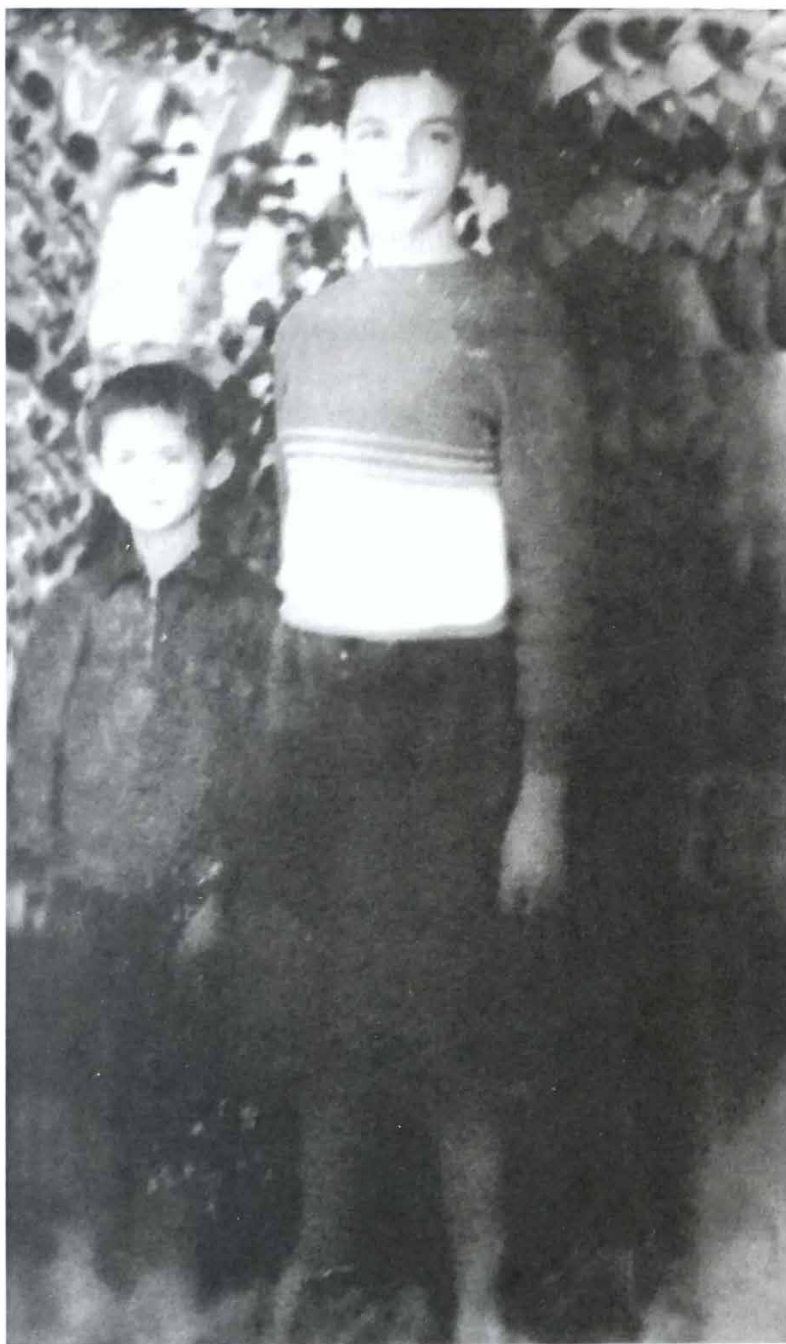

УШАГЛЫҒ ИЛЛӘРИН ХАТИРӘСИ

О кечән күнләри хатырлајырам,
Нә гәдәр хош иди мәктәб күнләри,
Бир даһа гајытмаз кәнчлик илләри,
Әвәз едилмәјән көзәл күнләрим.

Бир дәфә јашајырыг кечән күнләри,
Нәр өмрүн бир сәтридир о күнләр,
О бир әфсанәдир өмрүн илләри,
Нечә дә тез кечди ушағлығ илләри,
Неч вахт унудулмаз өмүр күнләри.

ТЭЛЭБЭЛИК ИЛЛЭРИ

Ушаглыг достум, һәмишә ахтарырам сәни.
Бир дәфә Бакыда, растлашдыг, данышдыг,
гучаглашдыг – јада салдыг кечән күнләри.

Бир чан идик, бир үрәк – үрәжимиз бир
Гәлбимиз тәмиз, бир партада отуруб,
Күлүб данышыб, биркә дәрәләшиб,
Биркә аглайыб, о хош күнләри,
Јада салдыг, хатырладыг биз.

Севиндик - ајрылдыг, бирдә көрүшмәдик,
Јенидән, јенәдә итирдим сәни,
Кәздим һәр јери тапа билмәдим,
Бачы тәк бал кими – рәфигәм мәним.
О хош күнләри вурурдуг баша
Һарда олсанда көрүшмәсәкдә,
Өмрүн узун олсун, јуз ил јаша.
Мән сәни һәч вахт унутмадым.
Илләр кечиб, јаша долмушуг.
Бәлкә сәндә мәни ахтарырсан.
Өјрәниб, билдимки Бакыдасан.
Һәлә кәлмәмисән, бизим вәтәнә.

Гисмәт олуб кәлсән бабалар дијарына
Говушарыг бир биримизә.

Ај мәним тәләбә достум,
Сәнә јазмышам, бу шеири.

Сәнин сәдагәтли рәфигән Чаваһир.

Сәнин адын Брлијант – мәним Чаваһир.

Адымыз гызылдыр, үрәжимиз тәмиз,
Гызылданда дәрин иди бизим дослугумуз.

ДИЛӘК

Кәлин көчүрсән севә-севә
Һәјат гурмаға аилә гурмаға.
Вахт кечир, нәсә чатмыр.
Атанын, Ананын севинчи,
Арзусу, аилә хошбәхтлији.
Евладдыр, аиләнин ишығы диләји,
Евин јарашығы евладдыр.

Евлады верән аллаһдыр,
Евлады дүнјаја кәтирән анадыр.
Кәтирир евлады аиләјә ана,
Унудур һәр шеји, унудур ана.
Башлајыр ананын, көзәл күнләри
Евлада бағлајыр, мәһәббәтини.
Кечәни күндүзә, гатыр о ана.

Һәсрәтлә, бөјүдүр о баласыны,
Јорғунлуг һис етмир о ана дөнә-дөнә,
Севинә-севинә охшајыр ана евладыны.
Бүтүн севинчини бәхш едир о көрпә ајпарасына.
Бөјүдүр, әзизләјир көз бәбәји кими
Кәчәләр лајлај чалыр о көрпәсинә.

Јуху нәдир, билмир о әзиз ана.
Өз күнләрини, гурбан едир баласына.
Нә динчәлир нә јатыр, һәр шејә таб кәтирир
Даш үрәкли, чәсарәтли ана.
Бүтүн өмрүни сәрф едир көрпә баласына,
Белә чәтинликлә, бөјүдүр евладыны.

ФӘРСИЗ ЕВЛАД

Әзабла дүнјаја евлад кәтир.
Һеч билмирсән, бу евлад јахши чыхар, ја пис.
Дәрд олур аиләјә белә евладлар,
Көзләри бағлы олур бәзән чаванлар.

Һөрмәти итирир, сәрхош олур,
Сонра баша дүшүб пешман олур.
Көзүнү дүнјаја, дик ачанда,
Јерини бош көрүб, һөрмәтсиз олур.

Атаја, анаја һөрмәт етмәјән,
Онунда дүнјада, һөрмәти олмаз.
Өзү кәтирдији евладыда
Өзүндән, дәрс көтүрүб фәрсиз олар.

Ата ананын гәдрини билмәјән
Онунда гәдрини аз биләрләр.
Оғлан олсун, ја гыз нә фәрги
Евладын өзүдә сабаһ ата анадыр.

Онунда евлады кәлән нәсилдә
Өзүндән бир јахшы дәрс алачагдыр.

КУНАҢСЫЗДЫР БАЛАМ

Күнаһсыздыр балам зүлм етмә она,
Балам күнаһсыздыр тәк гојма ону.

Тәзәчә күл ачыблар кәнчлик чағыны
Ајырма онлары дағытма јурдуну.

Балам күнаһсыздыр сындырма ону
Далғын үрәјимә рәһм ет илаһи.

Һеч нејин үстүнә гәрг етмә ону
Үрәкләр ағлыјыр јандырыб јыхма.

Ики чаванын, көзүнү гаралтма,
Тәзәчә һәјата башлајыб онлар.

Дағытма онларын севән јурдуну
Баланы атадан ајырма.

Рәһм ет, көзү јашлы гојма һәр ики чаваны,
Балам күнаһсыздыр – балама гыјма.

Гајтар евинә севинчини, дағытма онларын
Чыраг евини, гојма төксүнләр көз јашларыны.

Мән анајам, јандырма, мәни,
Мән дашам сарсытма мәни.

Һәр дәрде дөзәрәм, һәр дәрде алышарам,
Дағытма онларын көзәл евини.

Гана дөндөрмә севән үрәјини.
О бир анадыр зүлм етмә она.

Гајтар она өз севдијини,
Онлар сеvirләр бир бирләрини.

Көзү јолда гојма ики чаваны,
Рәһм ет чаванларын үрәк ешгини, мәһәббәтини.

Гојма балама чәксин бу ағыр дәрди
Балам күнаһсыздыр гајтар баласына өз атасыны.

БАКЫЛЫ КӘЛИН ОЛЯ

Сәнин үчүн јазырам үрәјимдә нә варса,

Сәни көрәндә шадландым.

Елә бил үзүмү Бакыда көрдүм.

Јахшылыглара, көрәм сәни.

Бакылы кәлин, һәјалы кәлин,

Бакынын, ијини, сәндән алдым,

Елә бил үзүмү Бакыда сандым.

Мән бәјәнирәм, ширин дилини

Көзәл үзүнү хасијјәтини.

Аллаһ сәни, бәд нәзәрдән, сахласын,

Үрәјин кенишдир, нијјәтин тәмиз.

Һәмишә шадлыга, кәләсән бура

Бирдә көрмәјәсиз, гәм илә кәдәр.

Ад күнүн мубарәк олсун,

100 - ил јашајасан 20 - ил кими.

Хош күнләр, арзулајырам сәнә,

Аллаһ сәнә узун өмүр версин,

Үрәјиндәки арзулары јеринә јетирсин.

Үрәјинә көрә ушагларын хошбәхт олсун.

Әлбәтдә сәнин көзәл үрәјин вар.

Атанын ананын илкин гызы

Адын көзәл, өзүн көзәл Олја.

Гој һәмишә ишин аванд олсун,

Бүтүн арзуларын саф олсун

Мәндән салам дејәрсән,

Шад хәбәр ешидиб бура кәләрсән.

БАКЫ

Баки көзэл шәһәр дојмадым сәндән.
Сәнин һәр јәриндә, һәр күнчүндә,
Һәр көлкәндә, изимиз севкимиз галыб.

Бир дәфәдә, о көзэл шәһәри
Көрмәк, кәзмәк истәрәм.
Бу көзэл шәһәрдә јашамаг истәрәм
Јашамаг сәһәрин ачылан күнәшини.
Кечәнин сәрин һавасыны.

Улдузларын сејрини, ишыглы ајыны.
О көзэл шәһәрин күчәләрини,
Ишыглы јарашыглы јерләрини
Бирдә көрмәк, видалашмак истәрәм.

Кечән күнләри хатырламаг,
Көј дәнизә бахыб шырылтысыны
Ешитмәк, дојмаг истәрәм.

Ичәри Шәһәрин ән гәдим јерләрини
Көрүб хатырламаг истәрәм.
Дојмадым сәндән көзэл Бакы.

Һәр јерин көзэл ишыглы Бакы.
Чох кәздим, чох доландым,
Анчаг сәндән дојмадым.

Билмәдим белә тез аҗрылачағам.
Һеч ағлыма кәлмәзди бир күн кәләчәк,
Биз бу шәһәри тәрк едиб кедәрик.

Бакы көзәл доғма диҗар,
Мән сәнинлә фәхр едирәм.
Орда җашамасамда мән,
Хатирәләрим аҗрылмаздыр.
Һеч вахт унудулмаздыр
Бу хатирәләр әбәди галачағдыр.

Һәҗфисләнирәм ки ахырачан
Бу шәһәрдә җашамага гисмәт олмадыг.
Күнләр кәлиб кедәчәк
Җашадығымыз көзәл Бакы
Үрәжимиздә бир әфсана галачағ.

УНУДУЛМАЗ ИЛЛӘР

Губанын чөллү чәмәнли дағлары,
Күллү, чичәкли бәнөвшәләри,
Гојунлу гузулу јайлағлары,
Ағачлы јашыллы мешәләри
Бағлы бағчалы бағлары.

Нә гәдәр ки варыг – сәни унутмарыг
Ушағлығ илләримизин хатирәси сән
Мәһрибан, әзиз вәтәним Губа.

Бөјүк бағларда бој атыб бөүмүшүк.
Чох хошлардым сәһәр баға кириб.
Сәрин хош һавасыны дујмағ.

Баға кириб бағлары дашлардан тиканлардан
Тәмизләмәк, белләмәк чох хошлардым.
Һәјәтә кириб әкирдик, бечәирдик.

Һәјәтдә вар иди тојуғ - чүчәләр.
Бағын һәр күнчүндән јумурта јығардым
Һәр сәһәр тездән дуруб баға кирәрдим,
Бәли көтүрүб бағы белләрдим.

Ағачлардан ахырачан јетишмәмиш
Мејвәләри чох хошлардым.
Дәрәрдим көнлүм истәјән мејвәләрдән
Ән туршусуну – әрик, алча, һејва,
Көзәл турш алмалар.

Тэндирдэ, харэкдэ чөрэк биширэдик.
Одун алардык, һәјәтдән јаваш-јаваш доғрајардык,
Һәјәтин бир күнчүндә јығардык.

Диварлара әһәнк вурардым,
Јерләрә көј палчыг јапардым.
Сәһәр ағачларын көлкәсиндә
Сүфрә салыб чөрәк јејәрдик.

Ачыг һавада јејиб, ичәрдик.
Палтары һәјәтдә јујуб сәрәрдик,
Ахшам дүшмәмиш евә кирәрдик.

Һәр шеји һәјәтдә көрәрдик.
Бир дәфә дә демәдим ки јорулмушам.
Һаны о көзәл күнләр хатирәләр.

Човоһил Илишаева

КОФЛӘҢО - ФОЛКЛОР

Ә дәдәј, дәдәј хиники мәрә.
Ә хунәј холу бәр мәрә.
Сәкләј холу мүгүрү мәрә.
Говләј холу мизәнү мәрә!

Ә дәдәј мә, дәдәј мә,
Тү һ,әзизә чунләј мә,
Зу бәр мәрә ә јасли,
Ә рачә хунәј һ,әјили.
Унчо мә возиһо мисохум,
Тәјтә тү әз кор оморә
Хуб мухурум, хуб мүхүсүм.

И сәс ән завод имуни,
Гудок әз дур әдәј оморә.
Дәдәј, зубош гуфдирә,
Һ,әмәл нијов дир бирә,
Ә пәнч минутлә мисоху иштироф.

Бијо, бијо, әј васал,
Әј һ,әзизә рузһој сал.
Шор бошим, әј васал,
Кировуним рузһојмурә, әј васал.

Ә доғһо вәрф һәл кәрдо,
Ә богһо вәрф һәл кәрдо,
Никәрәһо шах-шах кәрдо,
Тәхүл бул-бул кәрдо,
Ә дорһо бәһәр кәрдо,
Ә богһо күл лов кәрдо,
Кунәјиһо хүшк кәрдо,
Чун инсонһо сог кәрдо.

ОМО РАСИ РУЗ ҺОМУНУ

Омо раси руз Һомуну,
Дәрә дәкүрд Нисону.
Дәрдһој фәгирә Әләхдод,
Руз бә руз бисто зијод.

Ҳәсидо сохд гол-мәгол,
Әри нә сохдә гогол.
Муку гобһорә ди гәләј
Әјон шүвәр Әнтәләј.

Мосәрәш мисохи ә хәрәк,
Ә јон Годләј Һәдәсо.
Омо раси руз мәһ,лүмә,
Ҳәмисә вәчи јәки-јәки,
Докүнд ә лүләгуз, но ә күнч хунә.

Лүләгузә пишик бәрд хурд.
Ҳәсидо руз Әләхдода сохд сијә.
Һәммә әдәј ов дорә.
Чү Һовун сохдәм мә ә пишој Худо.

Ҳәсидо нүшд ә пишој дәрвозәј хунә,
Дунәрә тәмиз сохд јәки-јәки.
Ош сохд вокунд, но ә сәр сүфрә,
Әз гәд ош вәдирәмо кәндүм.

Әләхдод әдәј хурдә ошә,
Әләхдода голмогол сохд нәјишд хурдә.
Муку чү Һовун сохдәм ә пишој Худо?
Вәхүсүм бурам ә кәлә Раби,
Данум, мә чү Һовуни сохдәмкә.

КЭДЭЛЭЈ КИШИ

Кэдэлэј киши, вәжүрд нәхуши,
Ә алов хиси, рузиш һә дәкәшд,
Ә кучәш нә кәшд.

Чән руз фәгирә нә бисто чорә,
Сәхд бирә бәгдә ә хәјәл кәдә
Бисторут һәммә.

Холу нә холә, гулум нә гунши,
Холәј Зулпошу, муку әз үшү
Сәбәһлә зури, зу әз сәбәһи
Рафдә кәрәки сәс сохдә шомәшә,
Бурав ә вишә вәкәнү говрәј Билһорә,
У мән мүрдһорә.

Әз у руз и һәјил пәси,
Вошәнди огу, мунди остугу.
Холу Мухоил нә бисто гојил.
Муку хови-хәјоли, гәлифо дири, зобу тәрсири.

Тә руз пәршәбот имбу јә бобот,
Тә руз оринә, ә һәнк әвәлинә.
Тәлмид школә шинирә и кофә:
Кәрәки зутә ә һәким бәрдә и һәјилә.

АТАЛАР СӨЗҮ

Алданма һеч заман, мала дөвләтә
Фикир илә бах, јахшы јамана.
Достун үрәји, күзкү кими
Ачыг вә ләкәсиз олмалыдыр.

Алим олмаг асандыр, адам олмаг чәтиндир.
Үрәји дилә, тутмаг олмаз.
Ешгсиз јашајан даим бир инсан
Ичини гурд јемиш, бир ағачдыр.

Әсирләр доланыб кечсәдә заман
Мәһәббәт әбәди, бир еһтијачдыр
Јашамаг ешгсиз руһсуз сәнәткардыр
Ешгсиз бир, варлыг гуру сүмүкдүр.

Онун нә көлкәси, нә мејвәси вардыр.
Һәр шеји тәмизләмәк силмәк олар,
Анчаг мәһәббәти, үрәкдән тәмизләмәк
Силмәк, јумаг, атмаг олмаз.

Севмәк чох чәтиндир, ону унутма.
Ешгин мә'насыны, чох учуз тутма
Билки чох чәтиндир севиб-севилмәк.
Севкисиз һәјатын, мә'наси јохдур.

ЈАДИКАР СӨЗЛӘР

Де көзәлим, нечә јашын вар,
Мәни дәрдә салан, гара гашын вар.
Мәләкләр султаны, еј назлы дилбәр,
Јара көнлүмдән, сән ол хәбәрдар.

Бу елә, гәлбдир ки, севибдир сәни
Бәлкә, хәбәрдарсан, хар етмә мәни.
Нә үчүн атым, сән тәк көзәли,
Ешгә дүшмүш, үрәјимин чөвһәри.

Доғрудур көзәлләр,
Дүнјада, бир дејил, чохдур.
Сәнсиз јашамағын, мә'наси јохдур
Ешгинлә өмүр едиб, јашајырам мән
Севмишәм сәни, онбешдир јашын.

Јолунда гурбандыр, сәнә һәјатым,
Сәндән, гүввәт алыр голум ганадым.

МОЙ 50-ЛЕТНИЙ ЮБИЛЕЙ

Юбилей мой – чудная картина,
Праздник наяву, а не во сне.
Пятьдесят! Да только половина
Пройдено дороги по земле!

Самый лучший возраст!
Опыт, знания, юмор, интуиция, чутье,
Мудрость женская, душа понимание –
Всё сейчас со мною, всё мое.

И теперь открыты все дороги,
И теперь жить для себя пора.
В счастье, верю и прочь гоню тревоги.
День рожденья, сегодня у меня!

Мои дорожки и тропинки
Со всех путей моих сбежались.
Мои годочки, как былинки,
Укореняясь, размножались.

Мои дорожки и тропинки
Сбежались в явный юбилей.
Стою у жизни в середине,
Что ждёт меня в потоке дней?

Несут года мои по свету
Мечты в моих учениках.
Даёт судьба на всё ответы.
Они в промчавшихся годах.

Благодарю отца и маму
За жизнь, дарованную мне.
Корней я помнить не устану.
Они в текущем каждом дне.

Спасибо Богу, мужу, детям,
Что помогали, берегли,
Коллегам, близким и соседям
За то, что чем-то помогли.

Спасибо миру, Солнцу, небу
За счастье жизни на Земле.
Спасибо, вызревшему хлебу.
Судьбе поклон за всё, что есть во мне.

ТЫ МОЁ СОЛНЫШКО ЛУЧИСТОЕ!

Живи, моё солнышко славное
Ты в моей жизни главная!
Ты моё солнце лучистое!
Такое ясное и чистое!
Такое теплое и нежное!
Твое сияние безбрежное!
Пусть для других оно незримое,
А для меня - неугасимое!

ГОРЕЧЬ ПРЕТКНОВЕНЬЯ

Когда в друзьях согласия нет,
Искать его не стоит даже,
Чтоб не угас у дружбы свет,
Оставить эту дружбу краше.

Ведь дружба – радости союз,
Для сердца умиротворенье,
Но если дружба – тяжкий груз,
Её не нужно, без сомненья.

Свободы в дружбе мало есть,
Хотя она, как воздух, надо,
Коль дружба задевает честь,
Всегда быть одному – отрада.

Есть в дружбе правил целый ряд,
Нужна покорность к чьей-то воле,
Коль свой на всё имеешь взгляд –
Живи один, как ветер в поле.

Хоть нелегко быть одному,
Одoleвать начнут сомненья,
Не уведёт стезя во тьму,
Не тронет горечь преткновенья.

Истир Худадатова

КИРОШДЭ РУЗҲО

КИРОШДЭ РУЗҲО

Истир Худадатова

Иму јатим мундэнки, кэлэ бирор мә Сијин шэш сала бу, чүклэ бирормә Мәрдәхәј чор сала. Дәдәј му әрәги кәширәнбу, ә колхуз кор сохдәнбу, хушәј онгур вәчирәнбу, ә хунә чәтинә вәһдәһо бу, һәрки ә јә чирово доланмиш бирәнбу, әри дошдә јәтимһорә.

Бирорһој мә ә вишә рафдәт һүзүм овурдәт. Мә 11 сала ә дәдәјмурәвоз ә хушәһој онгурә вәчирә рафдәм. Кәлэ бирормә Сијин һофтүмүн класса вараста бәгдә ә Боку ә хундәји рафдәбу, әнергетичесткиј техникомә варастә бәгдә, јә сал кор сохд.

18 сала бирә бәгдә, 1939 сал доброволни нүвүст хушдәрә рафт ә салдати, ә дәһвој филландијәш дарафт, сог вәдиромо. Солдати дүсали бу. Дү мәһ мундәбу әри дү салјү варастә. Гитлер ә дәһво вәхушд, ә сәр Сојуз ә 22 ијун шәв, сәһәт јәки ә сәр казармаһошү бомба шәндүт. Әз 1000 салдат, 28 салдат вирихдә данустүт. Брестскиј област ә сәрһәт бирәбу.

Әриму јә чүклә когозлә нүвүстәбу:

- Мә вирихдә данустүм, ә ләһәј дәр хисирәбирим куфдирә. Ә зири палтарһоровоз бирим, бәгдә ә Сталиновоз, әз зир хори ә телефоновоз коф сохдим.

Партал партизани дорут имурэ, э вишəһо дəрим. Имурэ эз һовоји тəрси – бомбаһо ворущə хуно э сэр иму эдəј тији бирэ.

1942 салиш когоз омо, э 1943 сал дијə когоз нə омо.

Мəрдəхəј чүклəји бирормə 10 класса вараствə бəгдə, э Гүбə почталијони кор сохд.

1939 сал гунши э сэр иму чугули сохд, милисијэрə овурд э сэр хунəјму. Оморут хунэрə кəшдүт. Хүмһој эрəгирə күрдүт, нүвүстүт. 4000 һозор пулəш бəрдүт эз хунə. Пулһо эн Сијин бу. У э Боку кор сохдэнки пуллəһој хүшдэрə э хунə кура сохдəбу норə.

Дəдəј му муку:

- Пуллəһо эн салдати.

Уһо куфтурут:

- Салдат омока, мијов эз бонк мəkүрү...

Сијин дијə нə омо. Пулһош мунд эришу.

Мə 7 класса вараствə бəгдə э эртил дарафдүм. Шəв э школə хундум, руз кор сохтум. Мə тəјтə 9 класса вараствə дəһво сэр күрд.

Мəрдəхəј 1942 сал əдəм бу эз кор оморə. Ə пишој хунəј му одомиһо əдəм бу локһо-окоп вəkэндə. Мəрдəхəјə дирəнкə муку:

- Түш мундəј...!?

Сəбəһмиси нүвүстүт əчикəј јəкикə. Əз у рушват восторут, фирсорут бирор мэрə э салдати э тараф Крым э Керч.

Ə 1943 сал э Крым əдəм бу сəхтə дəһво кирошдə, эз хиники појһој јүрə бəјə зэрəбу, нəхүһојү офдорəбу, э госпитал Махачкала дəkəшдəбу. Дəдəј

мурэ сәһиб нэ бисто э әки ју әри рафдә. Вогунһо әри солдатһо бу.

Сә мәһ э госпитал домундә бәгдә Мәрдәхәјә вәдәшәндүт әз госпитал, бәрдүт э дәһ,во. Ә хотур комсомоли э хунә рәһә нә дорут. Комсомол ни имбистокә рәһә мидорим гуфтурут.

Ә у бәјәзәрә појһорәвоз кәнә бәрдүт э Керч.
Ә 1943 сал јә когоз омо әриму:
- Имурә әдәј э парахутово э Крым бәрдә. Сәбәһмиси сәс лов бисто ки, парахуторә һәммәрә бомбардуман сохдәт нимистһо.

Дијә когоз нә омо. Чәнгәдә әрзәһо дәшәнд дәдәј му, човоби дорут – “Пропал без вести”.

Мәш э мәһәл дәһ,во, руз э әртил кор сохдәм, тәјтә сәһ,әт сәсә чигәт, чуруб бофтәм. Ә тараф Зир-Зәһмәт колхузо, әкинһо, хармонһо бу. Мә э дәдәјмурәвоз рафдәмбүрүм э хушә вәчирә.

Ә мәһәл дәһ,во холинчә дијә э пул нә рафт. Дијә холинчә нә бофтум, әри салдатһо чуруб, әлчәг бофтум. Ә мәһи 13 чүфд чуруб нормә бу. Чуфтү - 6 монәт мә бофдәмбүрүм. Мәһи 30 чүфд бофдәмбүрүм, бәрдәмбурум шәв э хунә, тә сәһ,әт сәсә бофдәмбүрүм, дү норма дорәмбүрүм.

Дәдәјмуш э консерви завод кор сохдәнбу, дуланмиши иму хәрәб нә бу, әз товнәј хурдә иму чәтини нә кәширәјм. Кифләт бирәкорһо киснә бүрүт. Әз дүләпәсәи бирорһој мә шәв-руз әдәмбирим кирисдә.

ЧОВОНИҲО РАФ ЭЗ ДЭС

ЧовониҲо раф эз дэс, һәјф ки, зу пир бисторум,
Ә гулһој мә гувот нәһ, омонсүз бисторум,
Чүмһој мә фурәгуст, кәмәр мә бисто гэд,
Һүмүр әдәј рафдә руз бә руз эз рузһо.

Ә сәр још још оморә, руз әри дирә, дир бисдорим,
Мујһој мә бири сипи, дәндүһој мә бири тији,
Дијә човон ни бошум, һәјф ки, пир бисторум,
Кәширә дәрдлүјә рузһо пир-сир сохд мәрә.

Ә чоһили кәширәмһо,
Ә фикир, ә хәјоловоз кирошдә рузһо,
Дәрд чоһилә бирорһо пир сохд мәрә,
Ә һәммә чәтиниҲо вәдорәм синәј мәрә.

Нә гәдәр шәв, нә гәдәр руз нә данустәм,
Ә хәјәлһоровоз кирошди ширинә ховһој мә.
Нә дәниширә зу пир бисторум,
Гәдүр ән у рузһој чоһилирә, һич нә данустум.

Фикирһо, хәјәлһо гәриш сохд бәин мәрә,
Һич нә данустум чүтам чоһили мә кирошдкә,
Һашданки хисирәбүрүм, хәбәр бисторум,
Вәлгә-вәлгә сохтум, ә јор дәшәндүм у рузһој мәрә.

Әз гәд ән у рузһо
Бәлкә пәнч салиш хушә руз нә офдум.
Имоһој пир бирәм, әз бәин мә әдәј кирошдә
дүлхүрдә рузһој мә. Әдәм воку сохдә у рузһорә мә.

Чэтиниһорэ эз сэр сохтум, э һэсанти вадарафтум,
Худо мүллэт нэ до мэрэ эри хубэ руз дирэ,
Вир сохтум нукэ һэтон мэрэ.
Рузһој мә бисто сијэ, чуклэләһо бисто кәлә.

Чофо амбар кәшүрүм, дуваздаһ һәјил кәлә сохдум.
Ә мә офторонки, һилом мә бисто сијэ,
Дәрдһој мә бисто кәлә, дуваздаһ һәјил мунд бәбәсүз,
Чукләһорэ эри кәлә сохдә, э чун мә чәрәһәт нә дәбу.

Һәм бәбә бисторум, һәм дәдәј эри һәјилһо.
Руз кор сохтум, шәв хундум,
Тәјтә чуклэләһо кәлә бирә,
Чофојмә дијәш амбар бисто.

Әз чэтиниһо хилос бисторум,
Ә һәзијәтовоз һәјилһорэ јәр бә јәр сохтум.
Әри дирэ, хубэ рузһорэ
Пир бисторум, дир бисторум.

АНАМ ОҒУЛСУЗ ГАЛДЫ

Анамын оғуллары дагларда галды,
Даглар аралы галды,
Фэлэк јазана галды,
Анамын оғуллары кәтди – кәлмәди,
Анамын көзләри јолларда галды.
Көзләри јашлы галды,
Үрәји јаралы галды,
Синәси даглы галды,
Залым-фэлэк, анама нә галды,
Бир дәрд чәкмәк галды,
Бир аһ чәкмәк галды,
Ики оғулдан нә галды –
Ики оғулдан бири дә галмады.
Анам оғулсуз галды,
Көзләри јолларда галды –
Нә галды – урәји јанды.
Говрулды бағырсаглары,
Синәси даглы галды.
Аллаһа чох јалварды – кәлмәди оғуллары.
Кечә күндүз ағлады, чаныны оғуллара гурбан верди.
Нә галды – көзләри јолларда галды,
Нә галды – синәси дағлы галды.
Нә галды – гапысы бағлы галды.
Әлләри көјләрдә галды,
Үмүдү аллаһа галды.
Јашамаг истәмәди, дәрд гәм илә галды – өлдү.

МУҲАРИБЭ КҮНЛЭРИ

1941 илдә ијунун 23 залым Гитлер совет өлкәләринә һүчум едти. Хәбәрсиз кечә саат бирдә Брест шәһәринин үстүнә бомба атыб, әскәрләрин үстүнә казармада.

Бир мин әскәрдән 38 әскәр гача билиб, һәлә о кечә Сталинә хәбәр верибләр. Залым Гитлер нечә-нечә шәһәрләри хараба гојуб. Чамааты гырыб, нечә-нечә гапылары бағлајыб, нечә милјонларла икид оғулар синәсини вердиләр, ода атәшә топ пулемот габагына һөкмәт вәтәни үчүн, халг чанларыны гурбан вердиләр.

Кечә милјонларла оғулар вәтән гурбаны олдулар. Чаван оғулар, икид оғулар һәр ишин өһтәсиндән кәлән, анамын ики оглу бачарығлы оғулар, бачарығлы әлләр, икид балалар, дағы дағ үстә гојан гүввәтли әлләр, милјонларла вәтән гурбаны олдулар.

Арзусуна чатмамыш чаван һәсрәтли оғулар, үрәји ана бачы далынча галан, һәсрәтли мурадына чатмајан севкилинин анасынын бачысынын көзүнү јолда гојан, оғулар, кедти кәлмәди.

Ата олан оғулар баласынын көзү јолда олан оғулар халг үчүн вәтән үчүн чанларыны вердиләр. Балалар ата һәсрәти, севкилиләр севкилиси үчүн јанды. Аналары, аталары, бачылары, ушағлары, севкилиләри муһарибә ағлар гојду.

МАРДАХАЙ И СИИН НИСАНОВЫ: ОНИ УШЛИ МОЛОДЫМИ

Солдаты, оставшиеся на полях сражений, сколько их - молодых душ погубила эта треклятая война. Скольких и до сегодняшнего дня оплакивают дочери и сестры. Они ушли в расцвете лет, так и познав радости жизни.

Проводя мероприятия и видеорепортажи по теме проекта «Память» по городам Израиля, ко мне часто обращаются люди с просьбой поместить фото их родственников – ветеранов и участников войны в Фото-Экспозицию «Горские евреи в ВОВ». Или просто просят приехать к ним в гости, чтобы написать статью.

И когда мне удастся возможность посетить эти семьи, из семейных архивов достаются черно-белые фотографии, ордена и медали, военные документы и письма с фронта. Вместе с членами

этой семьи мы стараемся воссоздать события давно минувших дней, вспомнить о тех, кому не удалось дожить до наших дней и остаться в памяти народной навечно молодыми.

О своих двух братьях Мардахе и Сиине, мне рассказала их сестра Эстер Худадатова из г. Ор-Акивы. Она поведала мне печальную историю их короткой жизни. Они родились в Еврейской – Красной Слободе, г. Кубы. Старший брат: Сиин Ихилевич, 1920 г.р. по окончанию семи классов поступил учиться в энергетический техникум. До призыва в армию он год проработал электриком. С первых дней 2-ой Мировой войны, в 1939 г. он попал на войну в Финляндии. Оттуда уже же был переправлен на Украину.

В июне 1941 г. Сиин Нисанов был среди защитников Брестской крепости. С фронта от него пришло всего несколько писем, в первом из них он сообщает родным, как чудом спасся от массированной бомбежки. В тот день из 1000 солдат Красной Армии, выжило всего 28 человек. Тем, кто выжили, повезло.

Во время сна, когда фашисты начали сбрасывать на казармы бомбы, они лежали у входной двери и смогли во время в нижнем белье выбежать наружу.

В последнем письме солдат пишет, что находится 242 дня в лесу у партизан: «Нас продолжают регулярно бомбить, бомбы падают как дождь...».

После 1943 г. от него больше не было никаких известий. Лишь только после нескольких запросов его сестра и мать получили извещение, что Сиин Нисанов пропал без вести. Такова судьба 23-летнего солдата Великой Отечественной войны.

Не менее трагична судьба и младшего его брата - Мардахая Ихилевича Нисанова, 1922 г.р. Юноша работал почтальоном в Красной Слободе и видел слёзы радости и печали, солдатских матерей и вдов, которые почти каждый день получали с фронта: письма и извещения - похоронки.

В 1942 г. Мардахай возвращаясь, домой столкнулся с соседом, который стал выговаривать ему со злобой: Все твои ровесники воюют, а почему ты не на фронте?

Так Мардахая, имеющего «бронь», т.е. освобождение от призыва на войну арестовали и отправили на фронт вместе другого молодого человека, за которого дали взятку. Когда милиционеры пришли за ним, они устроили обыск, и забрали накопленные старшим братом деньги. Мать стала умолять и просить их этого не делать, ведь старший её сын Сиин на войне.

Во время ожесточенных боев в Крыму, на подступах к г. Керчи, Мардахай был ранен и попал в Махачкалинский госпиталь. У солдата были отморожены ноги. Он сообщил семье, что находится в Дагестане, и просил мать приехать. Но у той не было возможности навестить сына. Так, не дождавшись, матери, после излечения, юноша был направлен вновь в свою часть в Крым. Как и

старший брат Сиин, с 1943 г. от него не было никаких известий.

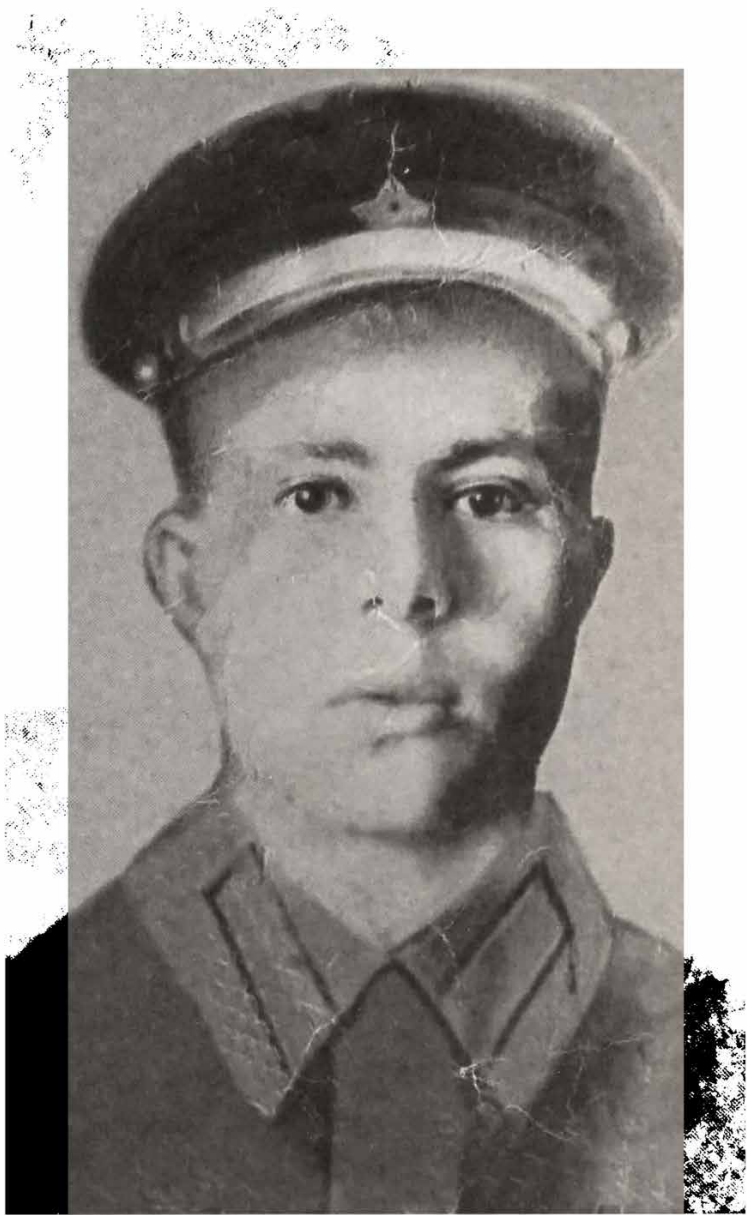
Два брата: Сиин и Мардахай – два солдата 2-ой Мировой войны. Они смотрятся юными подростками с фотографии 75-летней давности: с надеждой на счастливое будущее. Их лица навсегда остались молодыми. Не дожившие до Дня Победы, не познавшие радости жизни. Солдатская мать до конца своих дней надеялась, что они вернуться домой. Но, увы, Пурим их так и не дождалась...

**ФОТО ИЗ
СЕМЕЙНОГО АЛЬБОМА
ДЖОВОИЛЬ ИЛИШАЕВОЙ**

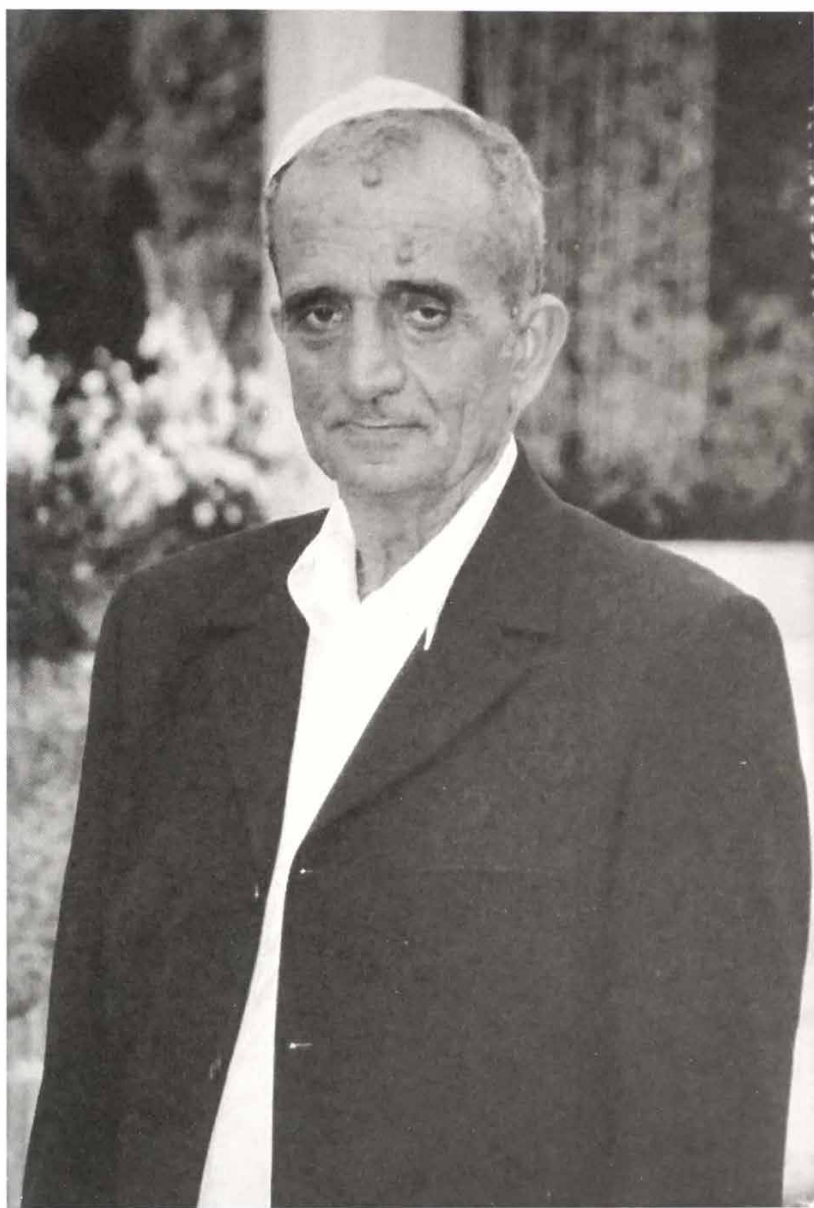

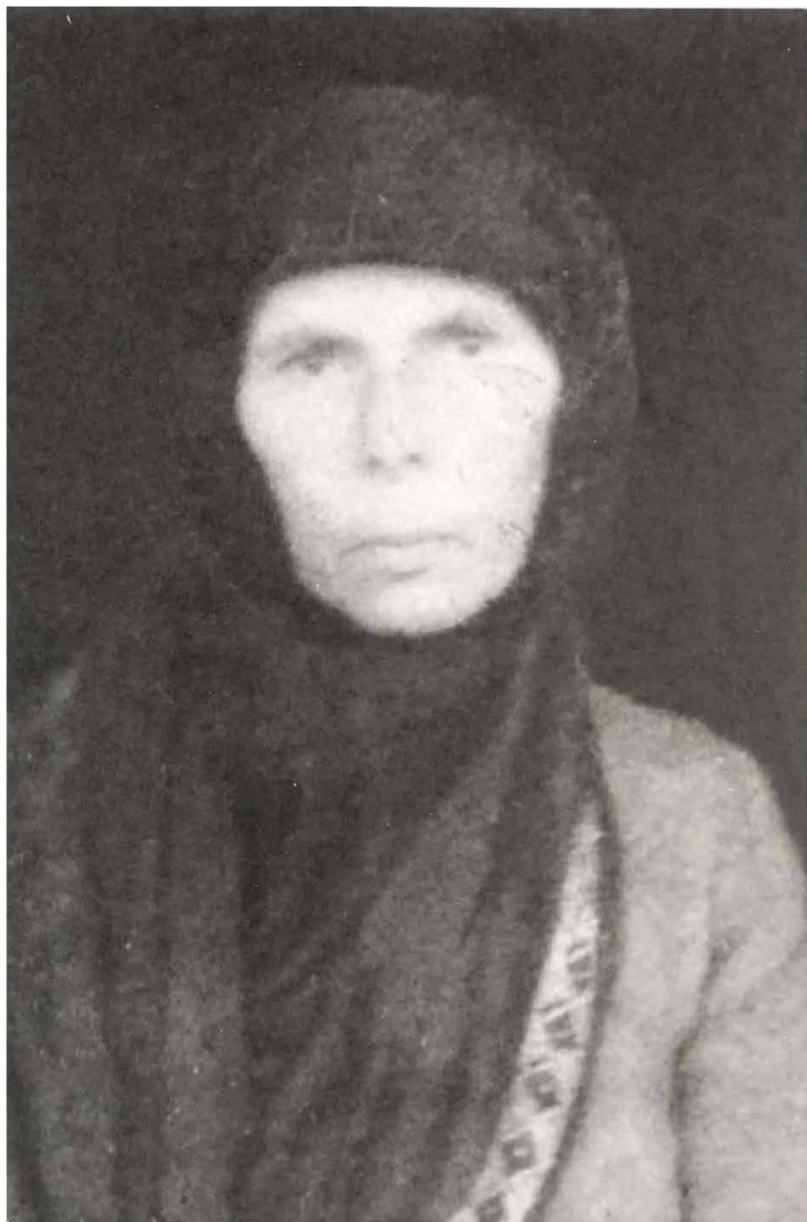

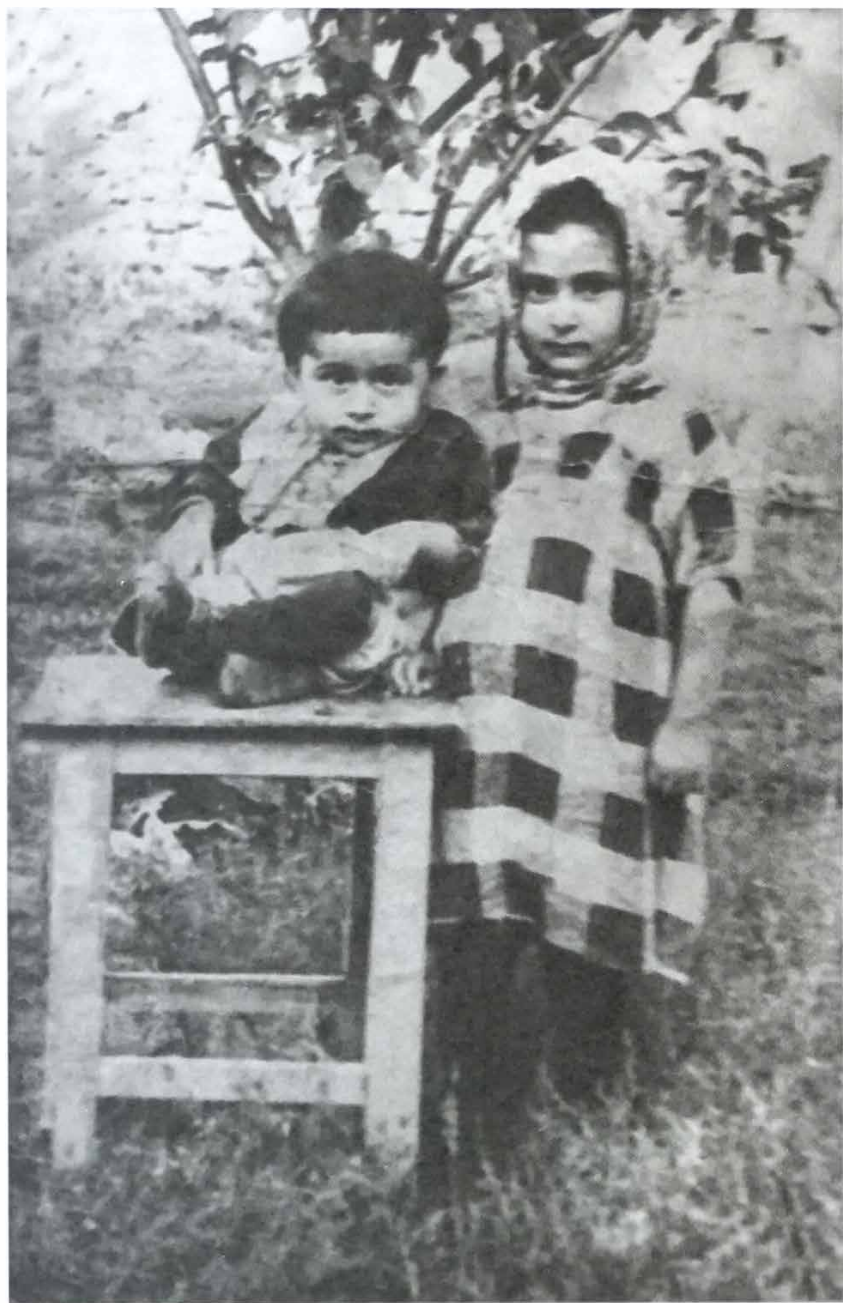

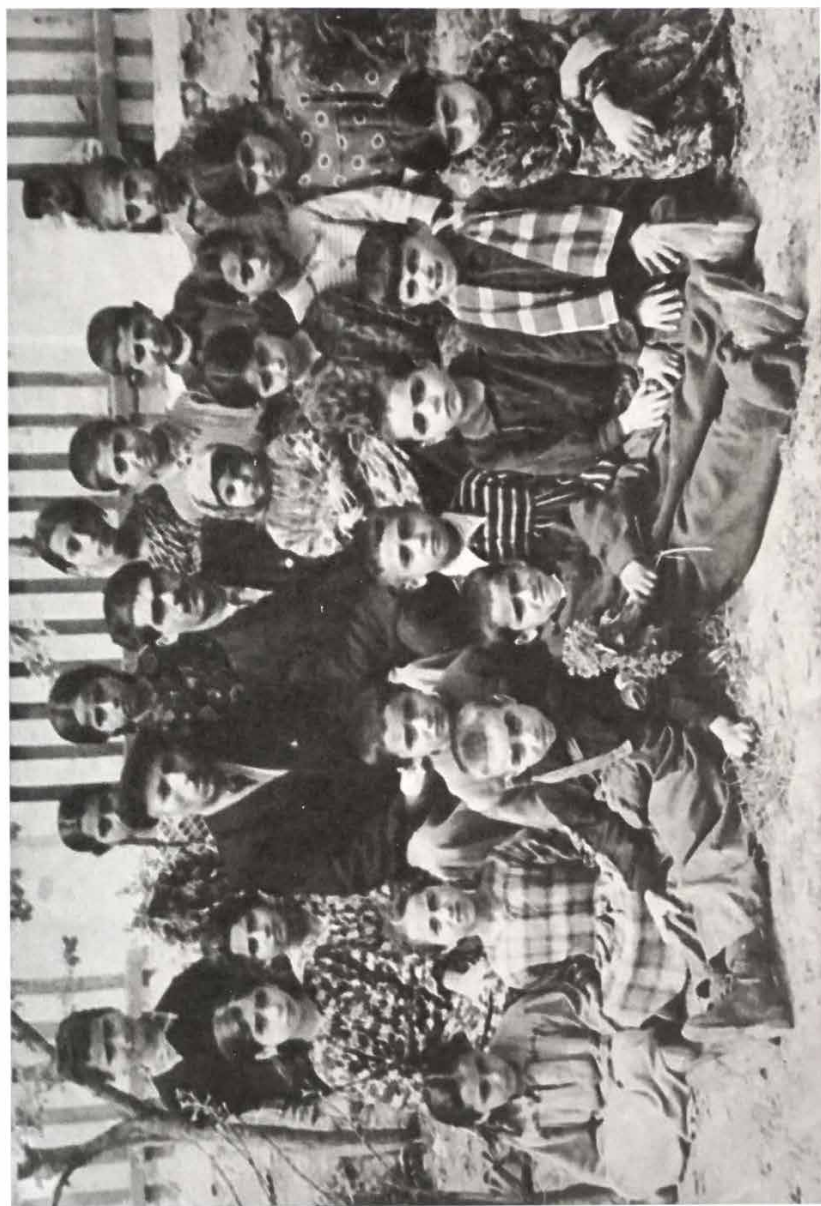

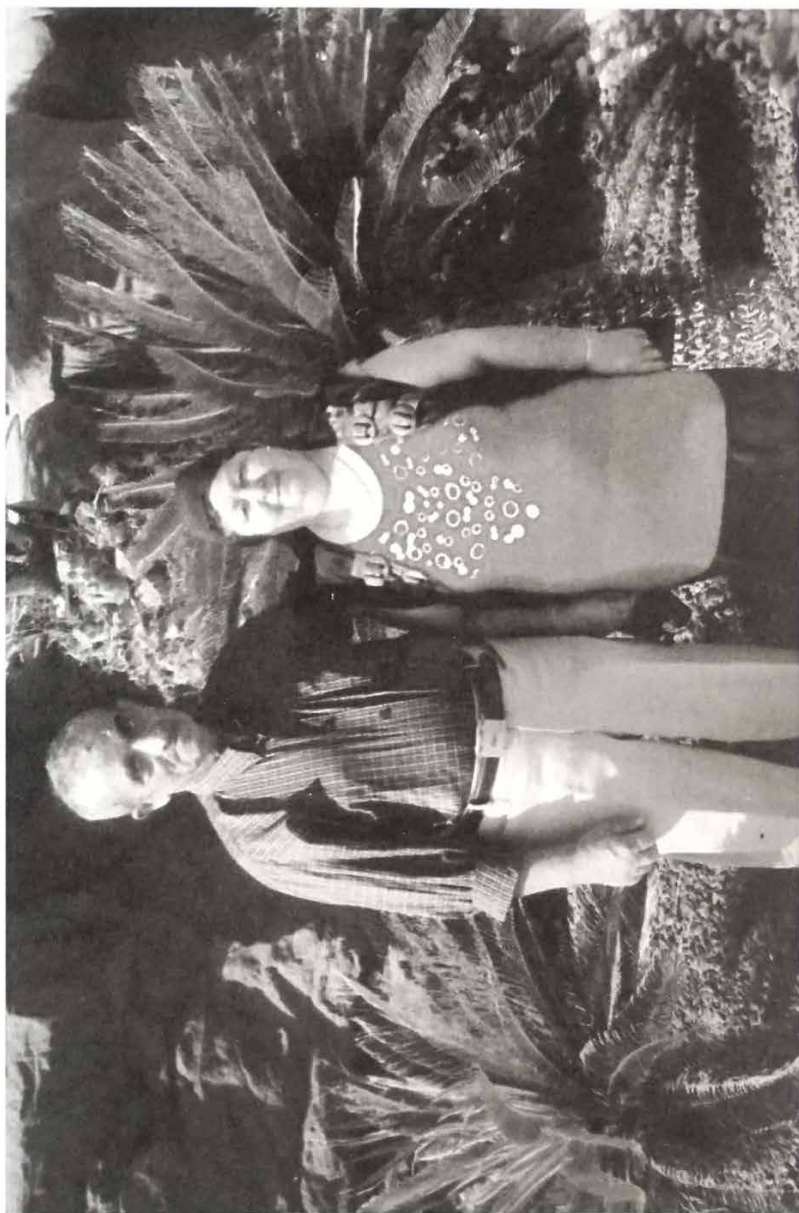

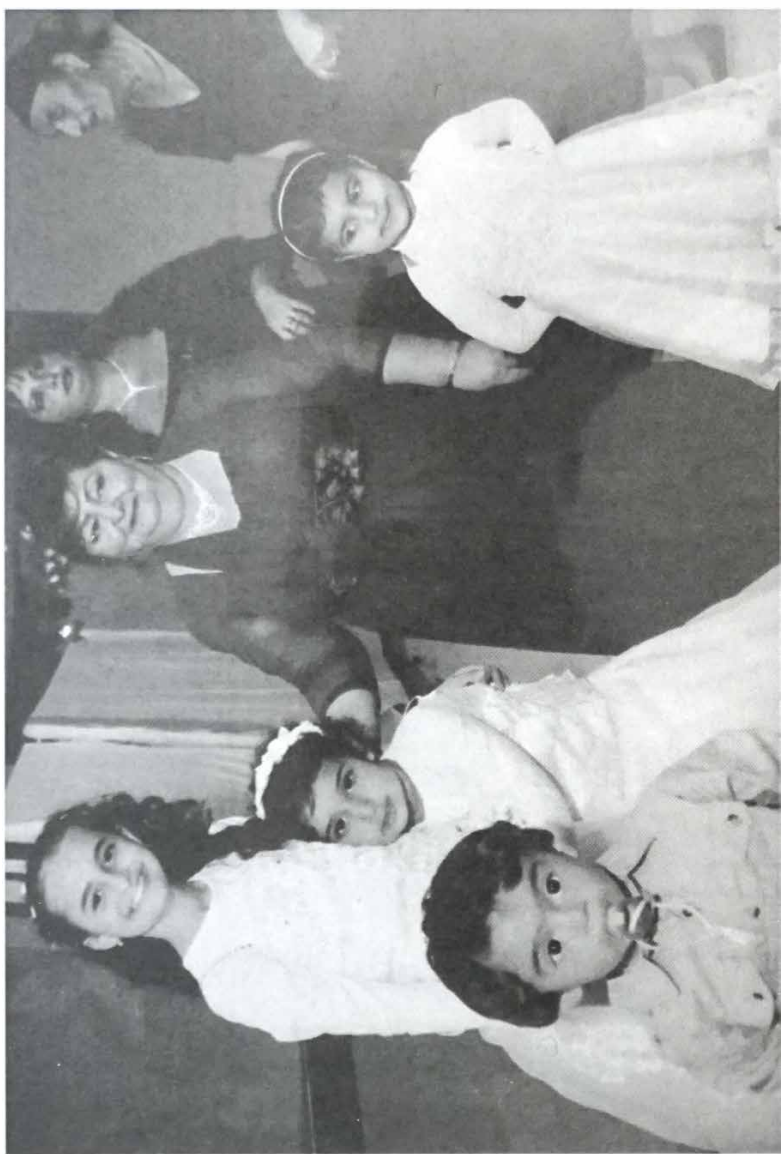

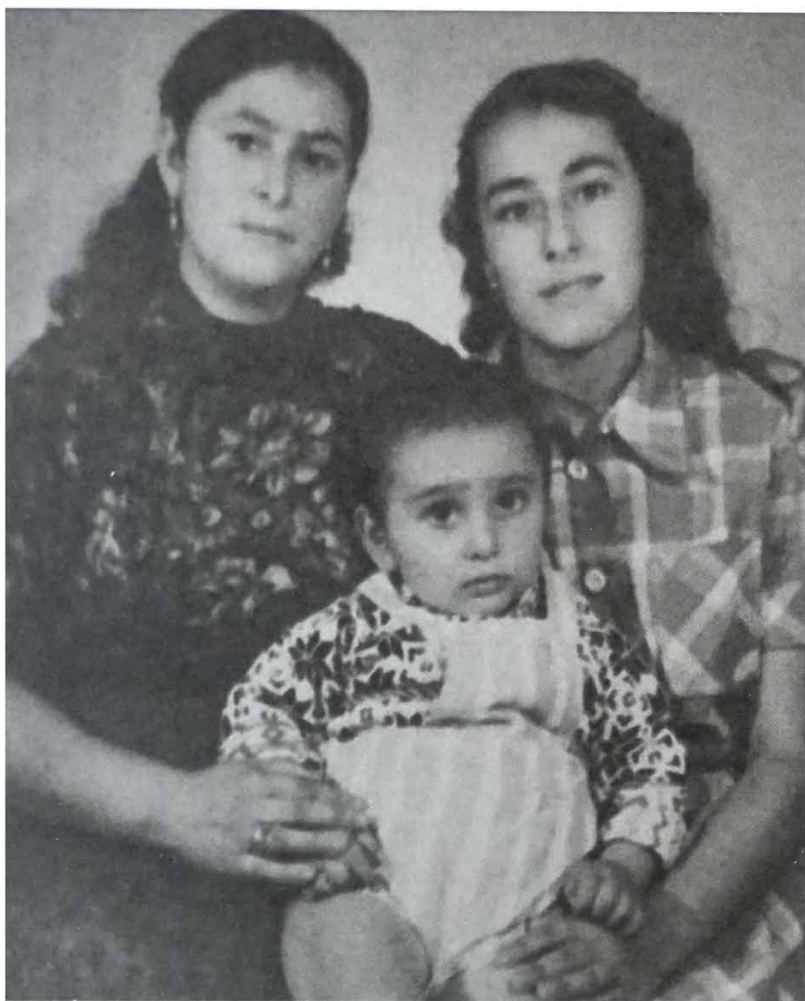

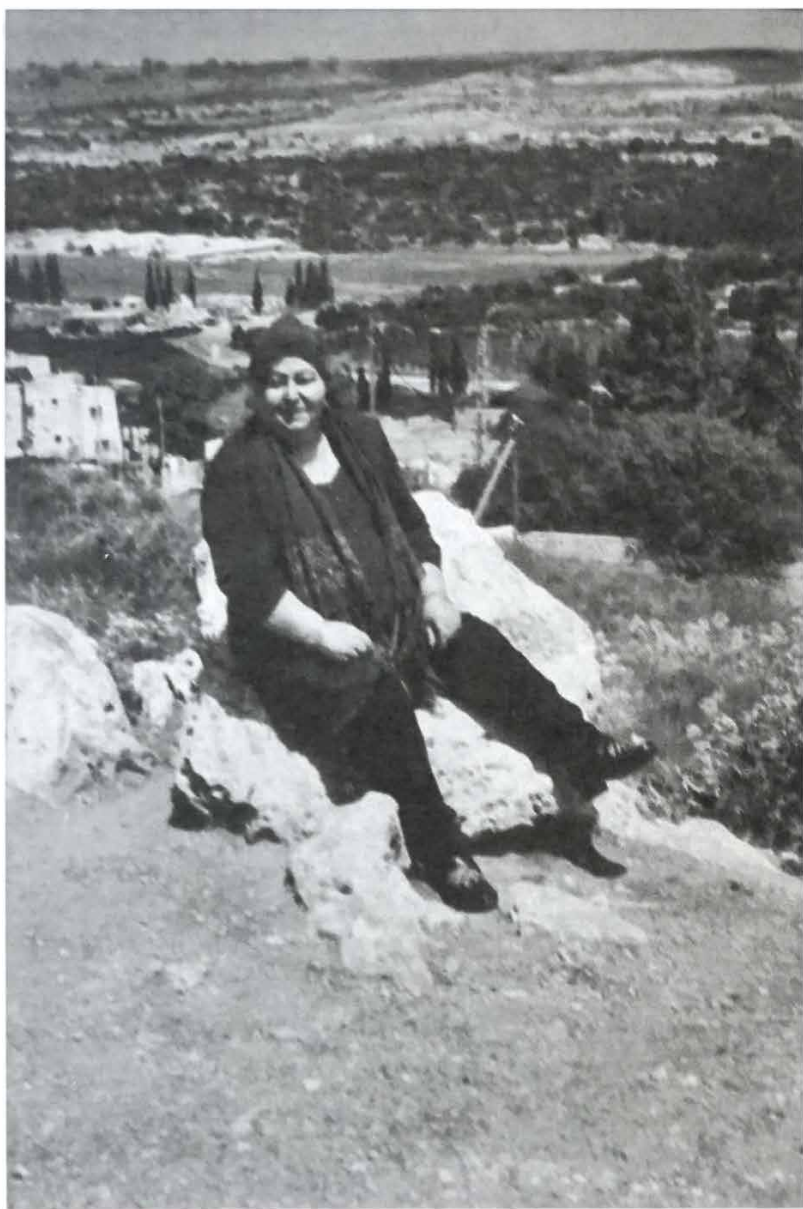

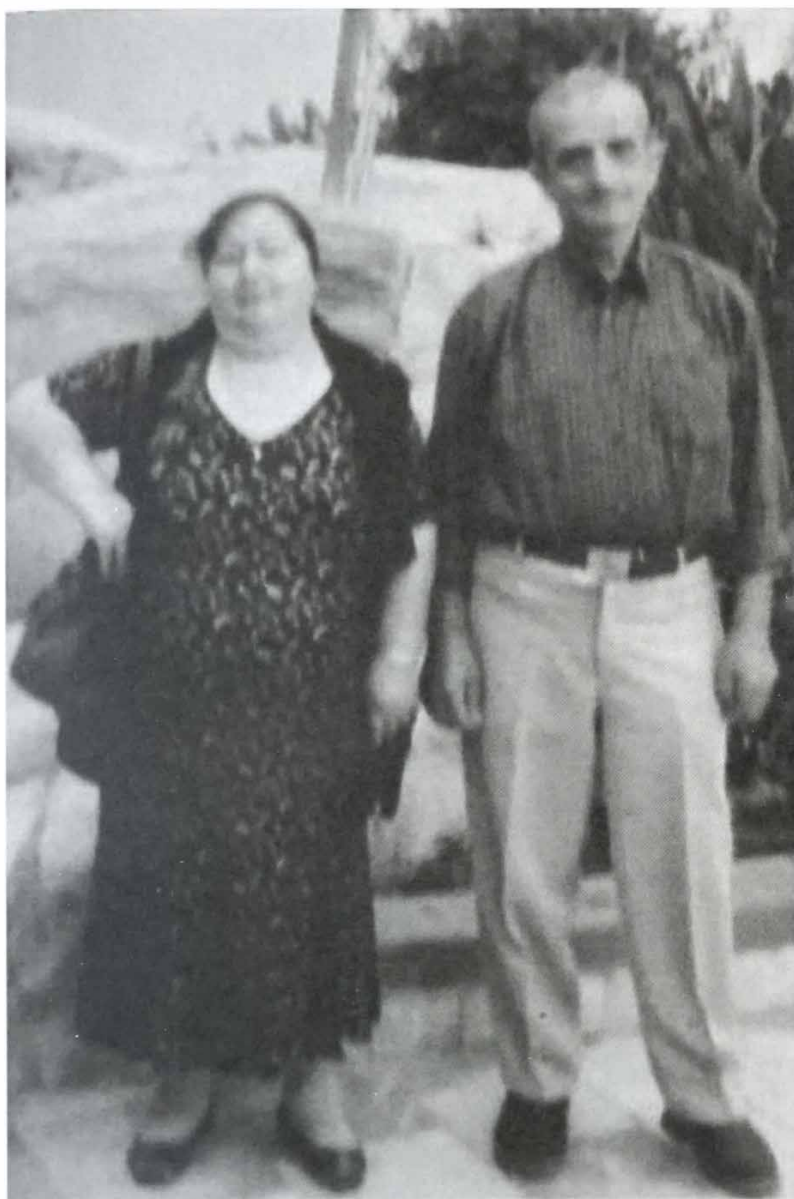

ВЫШИВКИ И РУЧНЫЕ РАБОТЫ ДЖОВОИЛЬ ИЛИШАЕВОЙ

